

İlyas TEKİN*

GİRİŞ:

6 Şubat 2023 K.Maraş merkezli sabah saat: 04.17’de 7,7 ve 9 saat sonra 7,6 şiddetinde iki büyük deprem, 7 binin üzerinde artçı deprem meydana geldi ve 10 ilimizde çok büyük hasara sebep oldu. Bu satırların yazıldığı sırada **Hatay**’da yarım saat içinde ikisi büyük (6,4 ve 5,8) olmak üzere birkaç deprem daha oldu; 42.310 can kaybı, 114 binin üzerinde yaralı; 33.143 bina yıkılmış ve Çevre, Şehircilik bakanının açıklamasına göre 130 binin üzerinde ağır hasarlı bina vardı. Deprem şehidi olanlara Allah (cc)’tan rahmet, yakınlarına başsağlığı, yaralı ve hastalara âcil şifalar dileriz.

Kurtarma çalışmalarına katılan ve her türlü yardım yapan insanlardan Allah (cc) razı olsun. Acımız ve üzüntümüz çok büyük. 12. gün bile enkazın altından canlar kurtarıldı. Çekilen acılar, enkaz altındaki insanların yakınlarının üzüntüsü. Sözün bittiği yer denir ya, tam da öyle! Çünkü dünyaya her gelen bir defa geliyor, ikinci defa gelen yok, dirilişte ahirete gidilecek. Dünyayı verseniz gidene geri getirmek mümkün değil! Devlet ve milletin görevi bir an önce enkaz altındakileri kurtarmak. Çok geçmiş olsun, milletimizin başı sağ olsun.

a) Deprem Tabii Bir Doğa Olayıdır.

Ülkemizin büyük çoğunluğu deprem riski altında, dünyada 4. sıradayız. Demek ki, depremle beraber yaşamak zorundayız. Deprem tabii ve fiziki bir olaydır. Yer kabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle ani olarak ortaya çıkan enerji sonucunda meydana gelen titreşimlerin dalgalar halinde yayılarak geçtikleri ortamları ve yer yüzeyini sarsma olayına deprem denir. Önlenemeyen bir doğa olayıdır.¹

Kur’an-ı Kerim’de **Zilzâl** sûresi depremden bahseder. Başka âyeti kerimeler de var. Deprem adeta kıyametin küçük bir kopyası ve habercisi gibidir. Bu sûrede şöyle buyruluyor:

* Üsküdar E. Milli Eğitim Md. ilyastekin3453@gmail.com

“Yeryüzü kendine has sarsıntıyla sarsıldığı, içindeki ağırlıkları dışarı çıkardığı ve insan ‘ne oluyor buna?’ dediği zaman; işte o gün yer, Rabbinin ona vahyetmesiyle haberlerini anlatır.”²

Buradaki “eskal” (ağırlıklar), “kabirlerdeki ölümler bir anda dirildiği zaman” manasına geldiği gibi, “içindeki defineler, hazineler, madenler, gaz ve enerjiyi çıkardığı zaman” manasına da gelir.³ İnsan bir anda telaşlanır, şaşırır, ne oluyor diye sorar. Oysa yeryüzü Rabbinin ona vahyetmesiyle insanlara haberlerini verir; onları tedbir alma konusunda binaları kurallara uygun ve sağlam yapın diye uyarır ve kıyameti, ondan sonraki hesabı-kitabı hatırlatır.⁴

b) Prof. Dr. Orhan Arslan depremi ne güzel konuşurmuş:

DEPREM DİLE GELSE DER Kİ:

“İnsan, sen ne acayip bir varlıksın?

Ben doğal bir olayım ve varım. Artık benim geleceğimi de aşağı yukarı biliyorsun. Ben olmazsam şu yeryüzü patlardı. Ben, düdüklü tencerenin düdüğüyüm.

Allah yeryüzünün stresi patlamasını diye, dünyanın bazı yerlerine düdüklü koydu. Sen yeryüzüne misafir olmadan önce de böyleydi.

Sen Allah’ın özel misafirisin. Allah sana kanun koyduğu gibi yeryüzüne ve malzemeye kanun koydu. Yeryüzü de, malzemeler de kendi dinamiği ve aklı içinde çalışıyor. Sen neden bu kanuna uygun davranmıyorsun, uygun malzemeyle uygun ev yapmıyorsun?

Bil ki; depremin kendisi kaos değil kozmostur. Deprem kaos oluyorsa bu senin yüzündendir.”⁵

c) Son 30 Yılda Büyük Depremler:

Sık sık deprem oluyor ama biraz daha büyükleri şöyle:⁶

Yer	Tarih	Ağır Hasarlı Bina	Ölü Sayısı
Erzincan	13.03.1992	6.702	653
Dinar	01.10.1995	4.909	94
Gölcük	17.08.1999	66.441	17.408
Düzce	12.11.1999	15.389	845
Orta-Çankırı	06.06.2000	2.106	-
Bingöl	01.05.2003	7.800	184
Van	23.11.2011	48.666	604

Deprem pek çok ülkede var. Dünyada 6,0 ve üzeri şiddetindeki her beş büyük depremden birinin meydana geldiği belirtilen **Japonya**, bizden daha çok deprem ülkesi. Başka ülkeler de var. Ama maalesef, bizde 7 şiddetindeki depremde çok sayıda insan hayatını kaybederken, başta **Japonya** olmak üzere bazı ülkelerde çok az insan ölüyor veya hiç kimse ölmüyor; 6 ve üzerindeki depremlerde yapılardan kaynaklı ölümler ve yaralanmalar neredeyse yok denecek kadar az...

Neden böyle? Çünkü binalarını depreme dayanacak şekilde yapıyor; kurallara uyuyor, demirinden-kumundan vs.den çalmıyorlar. Biz ise Müslüman olduğumuz halde ve dinimiz emrettiği halde, içinde yaşadığımız binalarda bile, İslam'ın emri olan işi dürüst ve düzgün yapmayı ve gerekli tedbirleri almayı ihmal ediyoruz. Herhalde paradan ve her şeyden daha çok insaf, vicdan ve dinin ve bütün ibadetlerin hedefi olan güzel ahlaka ihtiyacı var.

"**Bir musibet bin nasihatten evladır.**" diye bir atasözümüz var. Ama 20-30 sene içinde kaç musibet geçirdik, neredeyse bir nasihatten bile evla olmadı.

Merhum **Mehmet Akif**'in dediği gibi:

*"Geçmişten adam hisse kaparmış...Ne masal şey!
Beş bin senelik kıssa, yarım hisse mi verdi?
"Tarih"i "tekerrür" diye tarif ediyorlar;
Hiç ibret alınsaydı, tekerrür mü ederdî?"*

Önce güzel sözler söyleniyor, ama arkası gelmiyor. Hele bir de "**kadermiş!**" deyince, iş bambaşka mecalara sapıyor. İnşallah bundan ders alınır da ona göre sağlam binalar yapılır.

d) Deprem Kader Mi?

Evet. Ama nasıl kader? Bazılarının zannettiği gibi değil! Bu konuyu birkaç kez yazdık fakat tekrar etmek zorunda kalıyoruz. Yani neyin nerede, ne zaman ve nasıl olacağı kaderde yazılıdır. Yazılması "**kader**", gerçekleşmesi ise "**kaza**"dır. Ancak biz kaderimizde ne var onu bilemeyiz. Ayrıca kader, yazıldığı için olmaz; olacağı için yazılır. Kader geniş bir konu olmakla beraber, daha kolay anlaşılсын diye şöyle bir örnekle izah edelim:

Takvimler, ay ve güneş tutulmasını yazıyor mu? Evet, yazıyor. Sonra günü, saati geldiğinde oluyor mu? Evet, oluyor. Peki, takvimler yazdığı için mi oluyor, yoksa olacağı için mi takvimler yazıyor? Elbette ki olacağı için takvimler yazıyor. Çünkü önceden tespit edilmiş. Takvimler yazsa da, yazmasa da, ay ve güneş tutulması olur... İşte deprem de böyle. Ne var ki bilim, henüz gün ve saatini tespit edebilmiş değil. Ancak hangi aralıklarda olacağını veya yaklaştığını, işin uzmanı bilim adamları sık sık söylüyor ve uyarıyorlar. Sonunda gerçekleşiyor. **K. Maraş** depreminin yaklaştığını 6 ay önce bağıra bağıra söylediler. **Hatay Üniversitesi öğretim üyesi Ali Utku Şahin**'in 2019'da yayımlanan **Hatay**'da 7,5 şiddetinde bir depremde nelerin olacağını rakamlarla açıklayan önemli bir çalışması var.⁷ Şimdi **İstanbul** ve **Marmara** depreminin yaklaştığını söylüyorlar.

Kader insanlara göre yazılır. Yüce Allah (cc) her şeyi, gelecekte neler olacağını bilir; bilgisinde yanılma ve yanlışlık olmadığı için de aynen çıkar. **İlim, maluma tabidir**, bu önemli bir kuraldır. O, bizim ne yapacağımızı, tedbir alıp almayacağımızı; inşaatları sağlam mı, sakat mı yapacağımızı veya binaları yapmamız gereken sağlam yerlerde yapıp yapmayacağımızı vs. bilir ve kaderi ona göre yazar. Zavallı kader, her kötü şeyde o suçlanır. Oysa kaderin en ufak bir suçu yoktur...

Suçlular belli. Dere yataklarında, sağlam olmayan zeminlerde bina yapanlar, şartlarına uygun malzeme kullanmayanlar, malzemedan çalanlar ve bunlara müsaade eden, göz yuman, gerekeni yapmayan ilgililer ve yetkililer. Zemin katta dükkân veya otopark için yer açılсын diye kolonu kesenler...

18 Şubat 2023 tarihli İstanbul Valiliği basın açıklamasında: “1999 deprem öncesi yapılan 1418 okuldan sadece 67’sinin depreme dayanıklı olduğu ve 20 Şubat 2023 itibariyle 93 okulun boşaltılarak 76’sının yıkılıp yapılacağı, 17’sinin güçlendirileceği” bildirildi. Durum bu! Diyelim ki 1999 depremi öncesi böyleydi, fakat son depremde yeni binalar da yıkıldı!

Konu sadece deprem de değil, iş kazaları, trafik kazaları, sel, heyelan vs. **Türkiye, iş kazalarında Avrupa 1.cisi, dünya 3.cüsü ve trafik kazalarında dünya 2.cisi.** Rakamlar bunu gösteriyor. Bu bize hiç yakışmıyor. Yüce Alla (cc) şöyle buyuruyor:

“Bu, sizin kendi ellerinizle yaptıklarınızın karşılığıdır. Muhakkak ki Allah kullarına asla zulmetmez.”⁸

Bu manada: “Allah zulmetmez, fakat onlar kendilerine zulmediyorlar.” mealinde çok sayıda âyeti kerime var.⁹ Hatta: “Allah zerre miktarı zulmetmez.”¹⁰

Meydana gelen felaketler kaderin değil, insanların kendi yaptıklarının sonucudur. Bu böyle! Yalnız depremi bahane ederek orada hayatını kaybeden veya zarar gören insanları suçlamak da asla doğru değildir. Ülkenin her tarafı aynıdır, kimin başına ne zaman ne geleceği belli değildir. Bu, hem onların acısını iki kat daha artırır ve hem de dini hükümlere uygun düşmez. Çeşitli sebepleri olabilir. Onu ancak Allah (cc) bilir. Bize düşen işimizi dürüst ve düzgün, kaliteli ve sağlam yapmaktır. Neredeyse en kârlı iş müteahhitlik. İşini düzgün yapanlara sözümüz yok. Ama para için her türlü sahtekârlığı yapanların durumunu şu hadisi şerif ne kadar güzel anlatıyor:

“Âdemoğlunun bir vadi dolusu altını olsa, elbette iki tane olsun ister. Fakat onun gözünü ancak toprak doyuracaktır.”¹¹

Hiç kimse binalarını, paralarını mezara götürmüyor, götüremeyecek. Bu aç gözlülüktür ve malın esiri olmaktır. Zekâtın hikmet ve sebeplerinden birisi de cimrilik hastalığını, mala olan düşkünlüğü, malın esiri olmayı yok etmek ve mala hâkim olmayı sağlamaktır.

e) **“Kendi Ellerinize Kendinizi Tehlikeye Atmayınız!”**

Yüce Allah (cc) bizi uyarıyor: “ (Mallarınızı) Allah yolunda infak edin/yardım ediniz.

Kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayınız! İhsan (iyilik) ediniz. Çünkü Allah iyilik edenleri sever.”¹²

Tehlike’nin Arapçası “Tehlûke”dir ve: “ölüme yol açabilecek hal, zarar, ziyan, korku” demektir.¹³ Kur’an-ı Kerimde “tehlûke” diye geçer. Sanki depremi ve binaları sakat yapmanın tehlikesini anlatıyor. Buradaki “iẖsan” kelimesi, bir işi tam ve noksansız yapmak, işin hakkını vermek ve işi dürüst ve düzgün yapmak manasındadır. Onun için işinin ehli olan ve işini doğru yapanlara “Muhsin” denir. Sosyal yardım ve adaleti de içine alan infak” ve “iẖsan”ı, “tehlîkeyi önleyen bir tedbir” olarak gösteren âyeti kerime, adaletin anarşiyi ve ihtilali önlediğine de işaret etmektedir.¹⁴ Merhum Hamdi Yazır, bu âyeti kerimenin tefsirinde şöyle diyor:

“Ey müminler, bunlara dikkat edin ve her hususta iyilikle muamele edin, yaptığınızı güzel yapın; sizden asıl istenen iyiliktir. Çünkü Allah hep iyilik edenleri sever. Bunun için harcamayı da en güzel şekilde yapın. Her hangi bir kötülüğü, en güzel biçimde ortadan kaldırım. Aynı ile karşılık vermeyi, daha güzeli mümkün olmadığı zaman yapın. Kötülüğün cezası kötülük ise de, “sen kötülüğü en güzel iyilikle bertaraf et.”¹⁵ emri gereğince kötülüğü de en güzel şekilde savın...”¹⁶

Âyeti kerimede: “kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayınız” cümlesinin başında: “infak/yardım ediniz.” ve sonrasında da: “iẖsan ediniz” emirleri: “Sadaka belayı def eder, ömrü uzatır.”¹⁷ hadisi şerifini hatırlatır. Ki çok büyük bir kaza geçirip de kurtulan insan için. “sadakası verilmişti.” denir. Doğrudur ve sadaka verip vermeyeceği de kaderin içine dâhildir. Bunun bir manası da rızıkta berekete ve ömrün huzur ve sürur ile geçmesine vesile olmasıdır.

Deprem olduğu andan itibaren milletimizin gerek kurtarma ve gerekse her türlü yardım konusunda desteği ve duyarlılığı çok takdir edilecek bir durumdur. Keşke binaları sağlam yapma ve kurallara uyma konusunda da bu duyarlılığı gösterebilsek. Maalesef burada tersi oluyor! Bu yanlıştan mutlaka dönmemiz lazım. Kur’an-ı Kerim, “(haksız yere) bir insanı öldüreni bütün insanları öldürmüş ve bir insanı kurtaranı da bütün insanlığı kurtarmış gibi kabul eder.”¹⁸

Bu bakımdan insanların hayatını kurtarmak çok önemli. Onun için sağlık hizmetleriyle uğraşanlar, özellikle hekimler, çok önemli bir hizmet yapıyorlar. Yüzlerce, binlerce can kurtarıyorlar. **Prof. Dr. Şafak S.Karamehmetoğlu** hatıralarında ne güzel yere değinmiş:

“Tıbbiyeden önce İstanbul Teknik Üniversitesi’nde bir yıl mimarlık okudum. İlk derste **Prof. Dr. Doğan Kuban**: “*Aslında ne olmak isterdiniz?*” diye sordu. Çoğunluk “*doktor*” dedi. **Hoca** (Allah rahmet eylesin): “*Eğer sağlıklı, sağlam evler yaparsanız doktorlardan daha faydalı olursunuz.*” dedi. Her depremde bunu hatırlarım.”

f) Tedbir ve Tevekkül:

Kader gibi **tedbir** denen bir kavram vardır. İnsan maddi-manevi üzerine düşen, yapması gereken her şeyi yapacak, ondan sonra tevekkül edecek. **Tedbirsiz tevekkül, tembellik olur.** Malzemedен çalan müteahhit, hem Allah (cc) ve hem de kul hakkına girer ve cinayet işler. Yapının mimarı, mühendisi, kontrolörü, her safhasında imza atanlar, göz yumanlar, ruhsat verenler, cinayetten de sorumludurlar.

Artık yeter! Hiç olmazsa, bundan sonra başka canlar ölmesin. Kurallara uygun yapılmayan binalar “**imar barışı**”yla (para karşılığı) af olsa, yasal hale gelse de, mutlaka tehlike arz eden binalar yıkılıp yapılmalıdır. Şehirler uygun yerlerde kurulmalı ve binalar da dere yataklarında değil, sağlam zeminlerde yapılmalıdır.

g) Okul, Hastane ve Köprüler Yenilendi:

Hiç bir şey yapılmadı denemez, tabii ki 1999 depreminden sonra çok şey yapıldı. Özellikle çok sayıda okul ve hastane yıkılıp yapıldı, bazıları güçlendirildi. Yetkililerin belirttiğine göre köprüler sağlam. Bunlar güzel. Mühendis değilim, ama yöneticilik dönemimde epeyce tecrübe kazandık. Görev yaptığım her yerde güçlendirilme programına alınan çok sayıda okulun yıkılıp yapılmasını gerçekleştirdik.¹⁹ Elimden gelse hepsini yıkıp yaptırırdım. Arada çok fark da yok. Nitekim bizi dinlemeyip güçlendirilen kaç tane okul, kısa zaman sonra yıkılıp yapılmak zorunda kaldı.

Ancak konut veya işyeri olarak kullanılan binaların büyük çoğunluğu tehlike arz ediyor. Bir taraftan da depremin yaklaştığı ifade ediliyor.

Yine eyvah, yine keşke dememek için kentsel dönüşüm, can güvenliği açısından asla ihmale gelmez birinci önceliğimiz olmalıdır.

h) Yapılacak İş Bellidir:

1-Depremden Önce Yapılacak İşler:

a) **Depreme dayanıklı sağlam binalar yapmak.** Tıpkı hastalanmadan önce koruyucu tedbirler gibi. Sağlığa zararlı şeylere dikkat edilirse ve arabaya baktığımız kadar, bize emanet olan vücudumuza/sağlığımıza dikkat edersek, hastalıktan kendimizi korumuş oluruz. O zaman hastane, doktor, ilaç, ameliyat gibi işlere gerek kalmaz ve insan işinden de olmaz. Asıl olan, sağlıklı yaşamak olduğu gibi, depremde de asıl olan sağlam binalar yapmaktır. Binalar sağlam olursa yıkılmaz; deprem sonrası can ve mal kaybı ile kurtarma ve yardım seferberliğine de ihtiyaç kalmaz. Bir sürü zarar, ziyan ve para harcamaktan da kurtulmuş oluruz. Esas olan budur.

b) **Depremde insanların yapacağı işler ve alacağı tedbirler konusunda eğitilmesi.**

c) **Öncelikle arama kurtarma ekipleri kurulması konusunda iyi bir planlama yapılması.** Hatta A, B, C, vs. planı olması lazım. Zaten il ve ilçelerde önceden **Sivil Savunma** müdürlükleri vardı, bunu onlar yapardı. İllerde bir **Vali Yardımcısı** bu işe bakar. 28 Şubat 1958’de kanunla kurulan **Sivil Savunma Genel Müdürlüğü** görev ve yetkileri, 29 Mayıs 2009’da yine kanunla kurulan **AFAD**’a devredildi. **Deprem, yangın, sel, heyelan ve benzeri afetler öncesinde alınacak tedbirler ve hazırlık çok önemli.** Çünkü burada zamanla yarış etme zorunluluğu var. Birinci, ikinci, üçüncü gün çok önemli. Deprem öncesi planlama ve her türlü hazırlık olursa, ilk günlerde gereken yapılır. Aksi halde yavaş olur!...

d) **Kurtarma ekiplerinin eğitilmesi/yetiştirilmesi.** Her ilde yeteri kadar ekip yetiştirilmesi lazım. Hem genç ve hem de eğitime müsait olmaları sebebiyle asker ve polisten yararlanmak mümkün.

e) **Çadır, battaniye ve benzeri ihtiyaçların önceden hazır olması.**

2- Deprem Sonrası Yapılacak İşler:

a) Eğer son depremde olduğu gibi birkaç ilde hasar varsa, tek merkezde bir yönetici görevlendirilmesi ve bu merkezden hizmetlerin süratle planlanması. Yiyecek, içecek, giyecek, çadır, battaniye, temizlik, ilaç ve tıbbi malzemelerin yine tek merkezden ihtiyacı olan yerlere ulaştırılması. Çünkü böyle durumlarda çok sayıda insan oralara yardım için akın eder. Fakat işleri zorlaştıran kalabalıktan ve trafiği tıkamaktan başka bir işe yaramaz.

b) Böyle zamanlarda bütün devlet kurumlarının birlik-beraberlik içinde üzerine düşeni yapması, yapıyor zaten.

c) Yapılan binalarda depreme dayanıklı olma konusunda asla taviz verilmemesi. Kusuru, ihmali olanlar mutlaka cezalandırılmalıdır. İmza yetkisi olanların, hangi kurumda hangi makamda olursa olsun, mutlaka sorumluluğu da vardır. Aksi halde yanlış yapanın yanına kâr kalırsa, bu işler düzelmez. **Osman Gazi** köprüsünde halat koptu diye **Japon** mühendis “**benim hatamdan oldu**” diyerek intihar etti. Şüphesiz onun intiharını da doğru bulmayız. Fakat bizde bu kadar afet ve kaza oluyor, her nedense kimsenin kılı kıpırdamıyor, kimse istifa bile etmiyor...

Bu maddeleri çoğaltmak mümkün. Ama zaten tecrübemiz var. Yeter ki hazırlıklı olalım.

SONUÇ: Ülkemizin büyük çoğunluğu deprem kuşağı üzerindedir. Deprem bizi uyarıyor. Bu konuda çok tecrübemiz de var. Hatta Türkiye’de her konuda dürüst, çalışkan, başarılı, ehliyet, liyakat ve tecrübe sahibi bilim adamları ve yöneticiler var. Yeter ki kıymetini bilelim ve yararlanalım. Artık bu depremden sonra mutlaka gerekli tedbirleri almalıyız, buna mecburuz. Bütün ilahî dinlerin hedefi insanın huzur ve mutluluğudur. Bunun için de olmazsa olmaz kabul edilen 5 temel esasın korunmasını hedef alır. Bunlar: **Dinin korunması, canın korunması, malın korunması, aklın korunması ve neslin korunmasıdır. Doğa kanunlarını** (ki bunlar da Allah Teâlâ’nın kanunlarıdır ve bunlara “**sünnetullah**”²⁰ denir.) **dikkate alarak akıl ve bilimin ışığında ve ilim adamlarının uyarılarını doğrultusunda ne yapılması gerekiyorsa mutlaka ve süratle yapılmalıdır.**

Şüphesiz ki mübarek üç ayların ortasındayız. Vakit dua vaktidir. Ama kuru kuruya dua değil, bir de fiilî dua vardır.

Yani üzerine düşeni yapmak, tedbir almak, binaları uygun yerlerde ve sağlam yapmak. Ondan sonra dua. Ayrıca haram lokma duanın kabulüne engeldir. Yüce Allah (cc), bu felaketlerden ibret almayı nasip eylesin ve ülkemizi-milletimizi her türlü tehlikelerden korusun inşaallah.

1- Ülkemizde meydana gelen son depremler, Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi (<http://www.koeri.boun.edu.tr/scripts/lst5.asp>) sitesinden bulunabilir.

2- Zilzal sûresi /99, âyet: 1-5.

3- Bkz. Yazır, Hamdi, Hak Dini Kur’an Dili, İstanbul 1971, c: 9, s: 6008.

4- Bkz. Yazır, Hamdi, Hak Dini Kur’an Dili, İstanbul 1971, c: 9, s: 6009-6011.

5- Prof. Dr. Orhan Arslan, 26 Ocak 2020, DEPREM başlıklı yazı.

6- Türkiye’de Deprem Gerçeği ve TMMOB Makina Mühendisleri Odasının Önerileri Oda Raporu], 1900 SON-RASI TÜRKİYE’DEKİ DEPREMLER, s: 2-8.

7- TAMP-HATAY 2019, s: 147.

8- Âli İmrân sûresi /3, âyet: 182.

9- Bakara sûresi /2, âyet: 57; Araf sûresi /7, âyet: 160; Yûnus sûresi /10, âyet: 44; Hûd sûresi /11, âyet: 101; Nahl sûresi /16, âyet: 33, 118; Kehf sûresi /18, âyet: 49; /Zuhur sûresi /43, âyet: 76; Âli İmrân sûresi /3, âyet: 117; daha birçok âyeti kerime.

10- Nisâ sûresi /4, âyet: 40.

11- Buhârî, Rikak, 10; Müslim, Zekât, 117.

12- Bakara sûresi /2, âyet: 195.

13- Sâmî, Şemsettin, Kâmûsi Türkî, Tercüman Gazetesi, İstanbul 1985, s: 1329.

14- Bkz. Kur’an-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli, TDV, Komisyon, Ankara 2012, s: 29.

15- Mü’minûn sûresi /23, âyet: 96.

16- Yazır, Hamdi, Hak Dini Kur’an Dili, İstanbul 1971, c: 2, s: 703.

17- Heysemî, Mecmaü’z-Zevâid, III, 63.

18- Mâide sûresi /5, âyet:32.

19- 24 Ocak 2011-18 Nisan 2014 arası sadece **Üsküdar**’da 13 okul yıkılıp yapıldı, 33 okul güçlendirildi. 4-5 okul güçlendirme programından yıkılıp yapılma programına alındı; 15 okul yıkılıp yapılma, 14 okul güçlendirilme programına alındı; daha sonra hepsi gerçekleştirildi. **Ümraniye**’de daha fazlası yapıldı.

20- Ahzâb sûresi /33, âyet: 38, 62; Fâtır sûresi /35, âyet: 43; Gâfir (Mü’min) sûresi /40, âyet: 85; Feth sûresi /48, âyet: 23; İsrâ sûresi /17, âyet: 77.

BERAT GECESİ

"Üç Aylar" diye bilinen mübarek ayların ortasındayız. İlk Cuma gecesi **Regâib** ve son haftası, (27. Gecesi) **Mirâç** gecesi olan **Receb** ayını geride bıraktık. Şimdi **Şaban** ayındayız. **Berat Gecesi, Şaban** ayının 15. gecesi. "**Peygamberimizin Ayı**" olarak vasıflandırılan **Şaban** ayı ile bu ayın tam ortasında bulunan **Berat gecesi** çok faziletlidir. Zira **Şaban** ayının tamamı faziletlidir. Peygamberimiz **Ramazan**'dan sonra en çok bu ayda oruç tutardı.

Nitekim Hz. **Âişe** (ra) validemiz, şöyle anlatıyor:

"**Resülüllah'in Ramazan ayından başka hiç bir ayı baştan sonuna kadar oruçlu geçirdiğini görmedim.**"

"**Şaban ayında oruç tuttuğu kadar, başka hiç bir ayda oruç tuttuğunu görmedim.**"

"**Şaban ayını, pek az günü müstesna, oruçlu geçirir; hatta (bazen) Şaban ayında baştan sona kadar oruç tutardı.**"¹

Bunlar yüce Allah'ın (cc) kullarına bir lütfü. İstiyor ki, kulları bunları vesile kılarak tövbe istiğfar etsinler, daha çok ibadet ve iyilik yapsınlar. Ama altının kıymetini sarraf bilir.

Demek ki yine bir kandil gecesinden bahs edeceğiz. Çünkü az da olsa bazı ilahiyatçılılar, kandil gecesinin olmadığını, bunun Osmanlı Padişahı **II. Selim** döneminde (1566-1574) bu gecelerde minarelerde kandil yakılmasıyla başladığını söylüyorlar. Epeyce tahribat yaptılar, maalesef azımsanmayacak sayıda buna inanan da var. Bozmak kolay ama yapmak zordur. Hiç şüphesiz ki bunlar doğru değildir ve mübarek gün ve geceler vardır. Aslında iddiada çelişkinin olduğu açıktır. Eğer yok idiyse, neden bu gecelerde minarelerde kandil yakıldı? Bunların var olduğunu yazmaya-söylemeye devam edeceğiz. Mübarek aylar, gün ve geceler sevgili peygamberimize, hatta **Âdem** (as)'a kadar dayanır.

Berat, kelime olarak "**beraat etme, temize çıkma, ceza ve sorumluluktan kurtulma**" demektir. Bu gece de (kul hakkı hariç) günahlardan kurtulma gecesidir. Hz. **Ali** (kv)'nin rivayet ettiği bir hadisi şerif şöyle:

"**Şaban ayının yarısı olduğu zaman, o geceyi ibadetle ihya edin, gündüzün de oruç tutun. Çünkü Hz. Allah, o akşam güneşin batmasıyla birlikte, dünya semasına tecelli eder ve şöyle buyurur:**

"**İstiğfar eden yok mu, onu affedeyim, rızık isteyen yok mu, ona rızık vereyim, hastalıktan kurtulmak isteyen yok mu, ona sıhhat-afiyet vereyim, var mı ki var mı ki?"** diye sabaha kadar devam eder."²

a) Berat Gecesi, 5 sebepten dolayı faziletli:

Bu geceyi diğer gecelerden faziletli kılan 5 sebep vardır. Ki, bunlar da âyeti kerime ve hadisi şeriflere dayanır.³

1: Hikmetli her işin bu gecede tefrik ve vazife sahiplerine tevdi edilmesi. Bir sene içerisinde meydana gelecek olaylar (kimler ölecek, kimlerin başına neler gelecek vs.)'ın ve bütün işlerin yazılmasına bu gece başlanır ve **Kadir** gecesinde tamamlanarak ilgili meleklerle verilir.⁴

Duhân süresinin ilk 5 ayeti kerimesinde geçen "**Mübarek Gece**" ve "**Hikmetli her iş bu gecede ayırt edilir.**" cümlesi, hem **Kadir** gecesine ve hem de **Berat** gecesine işaret sayılır.⁵

Ömer Nasuhi Bilmen bu geceyi şöyle özetler:

"**Leylei Beratta mahlûkatın bir sene içindeki rızıklarına, zengin veya fakir, aziz veya zelil olacaklarına, ihya ve imate edileceklerine (doğacak ve öleceklerine), ecellerine ve hacıların adetlerine dair tarafı ilâhiden meleklerle malumat verileceği beyan olunmaktadır.**"⁶

2: Bu gecede yapılan ibadetlerin çok faziletli olması. Hz, **Âişe** (ra) validemizin beyanına göre: "**sevgili Peygamberimiz bu gece sabaha kadar ibadet yapar, secdeye kapanarak dua ederdi ve Hz. Allah, Benikelb kabilesinin koyun sürüsünün tüylerinden daha çok insanı affeder**" buyurdu.⁷

Benikelb, o devirde koyun sürüsü en çok olan bir kabile olarak bilinir. O devirde belki o kadar Müslüman da yoktu, ama ilerde sayılarının artacağını ve bu kadar insanın affedileceğini müjdeler. Kul hakkına yüce Allah (cc) karışmaz; onu ancak hak sahibi affeder. Öbür tarafa kalırsa, orada haklar mutlaka sahiplerine verilir.

3: Bu gecenin akşamdan sabaha kadar rahmet olması. Yukarıdaki hadisi şerifler buna işaret eder. Buna bağlı olarak dünyadaki en güzel su olan **Zemzem** suyunun artması da bu gecenin özelliklerindedir.⁸

4: Bu gece umumi af ilan edilmesi. Yukarıdaki hadisi şerifte bu izah ediliyor. Ancak bu gece ilan edilen umumi aftan bile yararlanamayan bazı kişiler vardır. Bunlar şunlardır:

Müşrik (Allah'a ortak koşan)'ler, **kâhin** (gaybden haber veren)'ler, **sihir yapanlar, çok kindar olanlar, içkiye düşkün olanlar, zina yapanlar ve annesine asi olanlar, bu gecedeki aftan bile yararlanamazlar.**⁹

5: Peygamberimize şefaatin tamamının verilmesi. Çünkü O, ümmetine şefaathetmek için Rabbimize yalvarmış ve bu ayın 13. gecesi üçte biri; 14. gecesi üçte ikisi ve 15. gece de tamamına şefaathetme hakkı verildi.¹⁰

Dolayısıyla sevgili Peygamberimiz, Hz. Allah (cc)'in izniyle, yine O'nun izin verdiklerine şefaathedecektir. Şefaathet, bazılarının zannettiği gibi, asla torpil değildir. Ama şefaatheti inkâr edenlerin, bu geceleri de inkâr etmesi normaldir.

b) Bu gece namaz kılmak:

Şüphesiz ki, bu gece mümkün olduğu kadar namaz kılmak, gündüz de oruç tutmak (yukarıdaki) hadisi şerifte tavsiye edilmiştir. Gün, akşamdan başladığı için, gündüzü o geceyi takip eden gündür. Ama öncesinde de oruç tutmak sevaptır. Bazı âlimler: “ **bu gecede kılınacak namazın en azı iki, ortası yüz ve en fazlası da bin rek'attır.**” demişlerdir.¹¹

Hadisi şeriflere uygun olarak, (Minarelerde kandil yakılmaya başlandığı **II. Selim** devrinden itibaren değil) ashâbı kiramdan itibaren bu gece Müslümanların kıldığını ve “**Hayır Namazı**” dedikleri 100 rek'at bir namaz vardır.¹²

En fazlası budur zaten, diğerleri 4-12 rek'at. Her rek'atte bir **Fâtiha** ile 10 **İhlâs** okunur ve 2 rek'atte bir selam verilir. Arzu edenler her rek'atte bir **Fâtiha** ve 100 (yüz) **İhlâs** okuyarak 10 rek'at da kılabilirler. Yahut her rek'atte 50 **İhlâs** okunursa, o zaman 20 rek'atte tamamlanır. Önemli olan bu namazda 1000 (bin) **İhlâs** süresinin okunmasıdır. Kim ne kadar kılabilirse kılar ve kıldığını sevabını alır. Kılan kılar, kılmayan kılmaz.

Bu namaz birçok kaynakta yer almaktadır.¹³ Bunlara bid'at diyenlerin biraz daha ileri gidince neleri inkâr edeceği belli olmaz! Merhum **Hamdi Yazır**'ın ve **İsmail Hakkı Bursevî** hazretlerinin tefsirlerinde bu namazla ilgili naklettikleri bir hadisi şerifle noktalamışlar:¹⁴

"Her kim Berat Gecesinde yüz rek'at namaz kılar, Hz. Allah ona yüz melek gönderir. Bunlardan otuzu onu cennetle müjdeler, otuzu cehennem azabından korur, otuzu dünyada başına gelebilecek bela ve musibetleri defeder, onu da Şeytanın hile ve vesvesesinden onu muhafaza eder."¹⁵

Berat gecemiz mübarek olsun.

Yüce Allah (cc), ülkemizi, vatanımızı, milletimizi her türlü tehlikelerden muhafaza eylesin.

1-Buhârî, savm, 53; Müslim, Sıyam, 176; Tirmizî, savm,36; Ebû Dâvûd, savm, 59; İbni Mâce, Sıyam, 30; Münzirî, et-Terğîb vet-Terhîb, Kahire 1937, c:2, s: 240-241.

2- Tirmizî, Savm, 38; İbni Mâce, ikame, 191; bkz. Fetvâlar, DİB, İstanbul 2019, s: 158.

3-Yazır, Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul 1971, c: 6, s: 4293-4294; Bursevî, İsmail Hakkı, Rûhul-Beyan Tefsiri, İstanbul 1969, c: 8, s: 403.

4-Yazır, Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul 1971, c: 6, s: 4295; Bursevî, İsmail Hakkı, Rûhul-Beyan Tefsiri, İstanbul 1969, c: 8, s: 404

5-Yazır, Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul 1971, c: 6, s: 4293; Bursevî, İsmail Hakkı, Rûhul-Beyan Tefsiri, İstanbul 1969, c: 8, s: 402; Beydâvî, Kadî Beydâvî tefsiri, Kahire 1964, c: 2, s: 200.

6-Bilmen, Ömer Nasuhi, Büyük İslâm İlmihali, İstanbul tarihsiz, s: 205.

7-Tirmizî, savm, 38; İbni Mâce, ikame, 191; Ahmed bin Hanbel, 6/176, 238; Münzirî, et- Terğîb vet-Terhîb, Kahire 1937, c:2, s: 241; Yazır, Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul 1971, c: 6, s: 4293.

8-Yazır, Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul 1971, c:6, s:4293-4294; Bursevî, İsmail Hakkı, Rûhul-Beyan Tefsiri, İstanbul 1969, c: 8, s: 403- 404

9-Yazır, Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul 1971, c:6, s:4293-4294; Bursevî, İsmail Hakkı, Rûhul-Beyan Tefsiri, İstanbul 1969, c: 8, s: 404; Münzirî, et- Terğîb vet-Terhîb, Kahire 1937, c:2, s:241.

10-Bursevî, İsmail Hakkı, Rûhul-Beyan Tefsiri, İstanbul 1969, c: 8, s: 404; Yazır, Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul 1971, c:6, s: 4294; Münzirî, et- Terğîb vet-Terhîb, Kahire 1937, c: 2, s: 24.

11-Bursevî, İsmail Hakkı, Rûhul-Beyan Tefsiri, İstanbul 1969, c: 8, s: 403.

12-Bursevî, İsmail Hakkı, Rûhul-Beyan Tefsiri, İstanbul 1969, c: 8, s: 403.

13-Yazır, Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul 1971, c:6, 4293; Bursevî, İsmail Hakkı, Rûhul-Beyan Tefsiri, İstanbul 1969, c:8, s: 403; Mehmed Zihni Efendi, Nimeti İslâm, İstanbul 1971, s:326-327; Bilmen, Ömer Nasuhi, Büyük İslâm İlmihali, İstanbul tarihsiz, s: 205; Ebu'l-Berekât Hasan bin Ammâr bin Ali eş-Şürûnbülâlî, Merâkıl-Felâh, İstanbul 1335, s: 74; İmam Gazâlî, İhya T, İstanbul 1973, c:1, s:555-556, 1039; Mehmed Rahmi Efendi, Tefcîrüt-Tesnîm fî kalbin selîm, İstanbul 1965, s: 207-208

14-Daha geniş bilgi için bkz. İlyas Tekin, Şaban Ayı ve Berat Gecesi, Türkay dergi, Nisan 2020, sayı:32.

15-Yazır, Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul 1971, c: 6, 4293; Bursevî, İsmail Hakkı, Rûhul-Beyan Tefsiri, İstanbul 1969, c: 8, s: 403